

26643	Informatie- en communicatietechnologie (ICT)
33009	Innovatiebeleid
Nr. 1354	Brief van de minister van Economische Zaken, de staatssecretarissen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Defensie en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 juni 2025

De opkomst van steeds geavanceerdere kunstmatige intelligentie (AI) biedt grote kansen voor onze samenleving. AI kan helpen om tijdrovende klussen sneller en nauwkeuriger uit te voeren, wat de productiviteit verhoogt. Zo kan het werk minder belastend worden en juist waardevoller. AI kan artsen helpen om ziektes eerder op te sporen en behandelingen beter af te stemmen op de patiënt, wat snellere en meer passende zorg betekent. AI kan Defensie helpen om sneller en nauwkeuriger risico's in kaart te brengen, bijvoorbeeld bij cyberaanvallen. AI kan overheidsdiensten efficiënter inrichten en het kan bruggen, dijken en energienetwer slimmer beheren.

We willen gezien de toenemende geopolitieke relevantie van AI en rekeninfrastructuur met een AI-fabriek de strategische positie van Nederland binnen het Europese AI-ecosysteem verder versterken. Ook draagt het bij aan innovatieve toepassingen in voor Nederland belangrijke sectoren, baanbrekend onderzoek kunnen doen, de eigen kennispositie op AI en het aantrekken en opleiden van talent voor banen van de toekomst.

AI is de technologie die onze economie, veiligheid en manier van leven de komende jaren gaat bepalen. Door een goede samenwerking tussen Rijk, consortium en regio Groningen en Noord-Drenthe is een voorstel voor een AI-fabriek in Groningen ingediend voor Europese cofinanciering door het consortium bestaande uit de Stichting Nederlandse AI-fabriek (penvoerder), SURF, de AI Coalitie voor Nederland (AIC4NL), TNO en Samenwerking Noord. Er is brede maatschappelijke en economische meerwaarde in het realiseren van een nationale en publiek gefinancierde faciliteit voor geavanceerde rekenkracht, mede met het oog op het versterken van het AI-ecosysteem, open strategische autonomie, en het benutten van AI-innovaties voor maatschappelijke opgaven. Dit bleek ook uit de verkenning door het Rijk, waarover uw Kamer op 18 april 2025 is geïnformeerd.

Met deze brief informeert het demissionair kabinet u over de laatste stand van zaken, conform de motie van lid Kathmann c.s.¹

Indiening voorstel

Op 27 juni jl. heeft het consortium een voorstel bij EuroHPC ingediend voor Europese cofinanciering voor de realisatie van een AI-fabriek in Groningen. Dit voorstel is ingediend onder voorbehoud van parlementaire instemming met de begrotingswijzigingen die hiervoor nodig zijn, om te voldoen aan de deadline van 30 juni door EuroHPC. De voorgestelde AI-fabriek biedt een AI-geoptimaliseerde supercomputer en een kenniscentrum, specifiek gericht op het ontwikkelen van geavanceerde AI-modellen en -toepassingen op Nederlandse bodem. Het consortium vertegenwoordigt een groot deel van het AI-ecosysteem met bedrijven, kennisinstellingen en regionale stakeholders, en beoogt via een open en gerichte aanpak publieke en private gebruikers, met name innovatief mkb, te betrekken. De voorgestelde AI-fabriek zal onderdeel worden van een Europees netwerk van AI-fabrieken via de *EuroHPC Joint Undertaking*.²

De voorgestelde AI-fabriek richt zich op de ontwikkeling van en onderzoek naar AI-modellen en -toepassingen in onder meer de sectoren defensie/veiligheid, maakindustrie, energie, gezondheid en zorg en landbouw. De locatiekeuze voor Groningen draagt bij aan de Economische Agenda voor Groningen en Noord-Drenthe van Nij Begun en sluit aan bij de wens voor de aanwezigheid van een innovatief ecosysteem voor AI-onderzoek en innovatie, en beschikbare energie en ruimte.

Het voorstel sluit in inhoudelijke zin aan bij de doelstellingen en randvoorwaarden zoals geschetst in de eerdere verkenning.³

Regio- en Rijksbijdrage

De regio Groningen en Noord-Drenthe hebben toegezegd met maximaal 60 miljoen euro bij te zullen dragen aan de AI-fabriek in Groningen. Deze investering komt voort uit de Economische Agenda Nij Begun en sluit aan bij de regionale ambitie om duurzaam de economie, werkgelegenheid en welvaart te versterken. De AI-fabriek biedt kansen om een uniek AI-ecosysteem te creëren, Groningen en Noord-Drenthe als Europees AI-centrum

¹ Kamerstuk 2024-2025, 26 643, nr. 1265.

² Dit is een samenwerking van de Europese Commissie, Europese lidstaten en private supercomputer partijen.

³ Kamerstuk 2024-2025, 26 643, nr. 1330.

te positioneren en de innovatiekracht en productiviteit van de regio verder te vergroten.

Het Rijk is van plan bijna 70 miljoen euro te reserveren voor dit project. De middelen voor de Rijksbijdrage worden gereserveerd vanuit de begrotingen van het ministerie van Economische Zaken en het ministerie van Defensie als grootste bijdragers, aanvullend met middelen van de begrotingen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Alle hiervoor genoemde bijdragen zijn onder voorbehoud van parlementaire instemming. De begrotingswijzigingen die de reservering van de Rijksbijdrage mogelijk maken, worden verwerkt in de september suppletoire 2025 en de ontwerpbegroting voor 2026, die op Prinsjesdag aan de Kamer worden aangeboden.

Hiermee komt de voorziene nationale bijdrage op een totaal bedrag uit van bijna 130 miljoen euro. Indien het voorstel voor Europese cofinanciering in september wordt gehonoreerd, zouden we in aanmerking kunnen komen voor een additionele bijdrage van rond de 70 miljoen euro, wat neerkomt op een totale omvang van de investering van rond de 200 miljoen euro. Wij hebben er vertrouwen in dat dit succesvol gerealiseerd kan worden.

De reservering van de Rijksmiddelen vindt dan ook plaats onder voorbehoud van honorering van het voorstel voor Europese cofinanciering en instemming met de financiering door de Staten-Generaal. De concrete uitwerking van de maatwerkbeschikking volgt na honorering van het voorstel voor Europese cofinanciering en na budgettaire verwerking op de begroting.

Als Nederland zien we het belang van AI. Daarom investeren we hier ruim in, nu al onder meer via het Nationaal Groeifonds programma AiNed, het onderzoeksprogramma ROBUST, het Nationaal Onderwijslab AI (NOLAI) en Digital Europe met rond de 325 miljoen euro. Met deze nieuwe investering is dit ruim een half miljard.

Vervolgproces

De komende periode wordt gebruikt om samen met het consortium voor te bereiden op de realisatie van de AI-fabriek. Daarbij wordt ook bekeken hoe de AI-fabriek optimaal kan aansluiten op bestaande en nieuwe initiatieven op het gebied van digitale infrastructuur en AI, zowel nationaal als Europees.

Het demissionair kabinet streeft ernaar om uw Kamer in het najaar nader te informeren over de voortgang en de definitieve besluitvorming rond de inzet van de gereserveerde rijksmiddelen.

De minister van Economische Zaken,
V.P.G. Karremans

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
E. van Marum

De staatssecretaris van Defensie,
G.P. Tuinman

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins